

**PLASTİK SANATLAR ALANINDA
SERAMİK VE CAM ÜZERİNE
YAKLAŞIMLAR**

4

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Halil YOLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Harika ZORKUN ÇAĞLAYAN

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-961-2

Ön Kapak Resmi

Doç. Dr. Ezgi YALÇINKAYA

Kitap Adı

Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam
Üzerine Yaklaşımlar 4

Arka Kapak Resmi

Öğr. Gör. Ümit PARSIL

Editörler

Halil YOLERİ

ORCID iD: 0000-0002-1041-1458

Nazlı Harika ZORKUN ÇAĞLAYAN

ORCID iD: 0000-0001-7276-442X

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

ART000000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.3192

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kütüphane Numarası

Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 4 / ed. : Halil Yoleri,

Nazlı Harika Zorkun Çağlayan.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

163 s. : resim, tablo. ; 160x235 mm.

Kaynakça ve İndeks var.

ISBN 9786253999612

1. Sanat--Dekoratif Sanatlar--Seramik.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

- BÖLÜM 1** Seramik Sanatında Mayolika Sırlarının:
Tarihi, Estetiği ve Sanatçı Örnekleri..... 1
Serkan TOK
- BÖLÜM 2** Antik Dönem Kırmızı Figürlü Balık Tabakları ve
Günümüz Yorumlamaları 25
Canan ÇAKMAK
Efe TÜRKEL
- BÖLÜM 3** Çağdaş Seramik Sanatında Porselen Kullanımı..... 43
Seraf ERDOĞAN
- BÖLÜM 4** Özgün Seramik Uygulamalarda Şaman Töreni
Sembollerinden İz Düşümleri 59
Oğuz BOZDEMİR
- BÖLÜM 5** Dada Etkili Ready-Made Kullanımının Seramik
Sanatına Etkisi Bağlamında Dekonstrüksiyon 77
Sevgi KILINÇ
- BÖLÜM 6** Sıcak Camda Endüstriyel Tasarımların Prototip
Üretimlerine Alternatif Bir Malzeme: Alçı Kalıp..... 103
Agâh Barış Can AKSAKAL
- BÖLÜM 7** Gelveri Çömlekçiliği ve Kilinin Temmoku
Sırlarda Etkisi..... 113
Nilüfer Nazende ÖZKANLI

BÖLÜM 8	Seramik Sanatında Kalıp Yöntemleri;	
	Patlatma Alçı Kalıp Yöntemi.....	131
	<i>Burhan YALÇIN</i>	
BÖLÜM 9	Çevre Düzenlemelerinde Su Oyunları ve Seramik.....	143
	<i>Hüseyin ÖZÇELİK</i>	

YAZARLAR

Arş. Gör. Ağâh Barış Can AKSAKAL
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam
Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz BOZDEMİR
Çankırı Karatekin Üniversitesi Çerkeş
Meslek Yüksekokulu, Endüstriyel Cam ve
Seramik Programı

Canan ÇAKMAK
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü

Öğr. Gör. Serap ERDOĞAN
Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Sevgi KILINÇ
Bitlis Eren Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

Doç. Dr. Nilüfer Nazende ÖZKANLI
Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt Meslek
Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü

Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇELİK
Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü,
Seramik ve Cam Anasanat Dalı

Serkan TOK
Neşehir Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Güzel
Sanatlar Avanos Güzel Sanatlar Meslek
Yüksek Okulu, Seramik Bölümü

Doç. Dr. Efe TÜRKEL
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü

Burhan YALÇIN
Sanatta Yeterlilik Öğrencisi, Dokuz Eylül
Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı

BÖLÜM 1

Seramik Sanatında Mayolika Sırlarının: Tarihi, Estetiği Ve Sanatçı Örnekleri

Serkan TOK¹

Giriş

Akdeniz bölgesinde mayolika seramik üretiminin yaygınlaşması, Orta Çağ'daki toplumsal ve kültürel gelişmelerin teknolojik açıdan da önemli bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde, seramik kaplarda uygulanan mayolika tekniği, döneminin yenilikçi seramik sanatlarından birini oluşturmuştur. Akdeniz'deki mayolika seramik üretimi, akademik bir yaklaşımla, dönemin teknolojik gelişmelerinin somut bir göstergesi olarak tanımlanabilir. Üretim sürecinde kullanılmış olan hammaddelerin pişirilmiş seramik kaplara uygulanmış olması, Orta Çağ seramik sanatında önemli bir evrim sürecini sembolize etmektedir.² Mayolika süsleme sanatı, opaklaştırılmış alkali kurşunlu sırlarla birlikte saydamlaştırılmış yüksek kurşun ve kalay kullanılarak yapılan bir sanat anlayışıdır. Oldukça özgün olan bu teknik ilk olarak Avrupa'da Roma ve Erken Doğu bölgelerinde ortaya çıkmıştır. Teknik olarak çeşitlenmiş olmasına rağmen, geçmişten günümüze Avrupa ve Yakın Doğu'da mayolika dekor tekniğinde uygulamalar oldukça yaygın bir şekilde benimsenmiştir.³ Özellikle havayla kurutulan seramik gövdeye uygulanan sırlar ya da ilk pişirmeden sonra uygulanan dekor yöntemleri üzerinden değerlendirildiğinde, mayolika dekor tekniğinin gösterdiği gelişim, üretim

¹ Nevşehir Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Güzel Sanatlar Avanos Güzel Sanatlar Meslek Yüksek Okulu, Seramik Bölümü, serkantok@nevsehir.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7241-1875

² Moroni , B., & Conti , C. (2006). Technological features of Renaissance pottery from Deruta (Umbria, Italy): An experimental study. *Applied Clay Science*.

³ Cecilia Viti, C., Borgia , I., & Brunetti, B. (2003). Microtexture and microchemistry of glaze and pigments in Italian Renaissance pottery from Gubbio and Deruta. *Journal of Cultural Heritage*.

diğer seramik dekorlama tekniklerinden farklı ve uygulaması zor bir yöntemdir. Altın çağda, dönemin ünlü ressamı tarafından değerli ve önemli bir şekilde resmedilmiştir. Zengin kesim tarafından talep görmesi de bu dekorları daha da değerli kılmıştır. Mayolika dekorasyon tekniği, İspanya'nın Mayorka adasından adını alan bir seramik sanatıdır. 15. yüzyılda ortaya çıkmış olup, 16. ve 17. yüzyıllarda önemli gelişmeler yaşamış, zamanla farklı evrelerden geçerek günümüze kadar gelmiştir.

Mayolika dekorasyon, zor ve farklı bir uygulama tekniği içerir ve diğer seramik dekorasyon tekniklerinden ayrılır. Altın çağda, dekorasyonlarda kullanılan mayolika desenlerinin dönemin ünlü ressamı tarafından resmedilmesi, bu sanatın değerini artırmış ve ona ün kazandırmıştır. Bu dönemde zengin kesimin ilgisini çekmesi, mayolika dekorasyonunun önemi daha herkes tarafından benimsenmiştir. Mayolika dekorlama tekniği, 13. yy. etkileşim halinde olan bir dünya üzerinde farklı kültürler ve tekniklerle gelişerek çağdaş seramik sanatın da önemli bir yer edinmiştir. Sonuç olarak, mayolika dekorasyon tekniği, İspanya'dan çıkarak İtalya ve diğer Avrupa ülkelerine yayılmış, farklı dönemlerde gelişme ve gerileme süreçleri yaşamış ve günümüzde de seramik sanatında önemli bir rol oynamaya devam etmektedir.

Kaynaklar

- Chiarantini, L., F. Gallo, E. Benvenuti, M., & Rimondi, V. (2014). Early Renaissance Production Recipes for Naples Yellow Pigment: A Mineralogical and Lead Isotope Study of Italian Majolica from Montelupo (Florence). *Archaeometry*.
- Coutts, H. (2011). *The Art Of Ceramics European Ceramic Design*. London.
- Demir, O. (2011). *Avanos Çömlekçi Çamuru Üzerine Ham Sır üstü (Mayolika) DekorUygulaması*. Afyon Kocatepe Üniversitesi , Afyonkarahisar.
- LaTores, A. (2009). Luca della Robbia as Maiolica Producer: Artists and Artisans in Fifteenth-Century Florence. Norton, Massachusetts: Wheaton College in Partial Fulfillment of the Requirements for Graduation with Departmental Honors in Art History.
- Moroni , B., & Conti , C. (2006). Technological features of Renaissance pottery from Deruta (Umbria, Italy): An experimental study. *Applied Clay Science*.
- Alaybek , G., & GÜNGÖR , C. (2008). Sicilya Bölgesi Rönesans Dönemi Mayolika Dekorlarının İncelenmesi ve Uygulanması. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Cecilia Viti, C., Borgia , I., & Brunetti, B. (2003). Microtexture and microchemistry of glaze and pigments in Italian Renaissance pottery from Gubbio and Deruta. *Journal of Cultural Heritage*.
- Fortuna, C., Barbone , A., & Turbant. (2005). Siyense 'Archaic' Majolica: A Technological Study Of Ceramic Bodies And Coatings. *Arkeometri, Archaeometry*.
- Molera, J., Cristóbal Carvajal López , J., Molina, G., & Pradell, T. (2018). Glazes, colourants and decorations in early Islamic glazed ceramics from the Vega of Granada. *Journal of Archaeological Science: Reports*.

- Rae , R. (1968). A Study of Majolica Pottery Decoration. Washington, DC: Central Washington University All Master's Theses.
- Rhodes, D. (1973). Tin-Glazed Earthenware From Maiolica,. . *Daphne Carnegie, Tin-Glazed Earthenware From Maiolica, Faience and Delfware To The Contemporary*, Chilton Book Company Radnor Revised Edition, Pennsylvania.
- Sevim, S. (2003). *Seramik: Dekorlar ve Uygulama Teknikleri*. Ankara: Türkiye Bilim Akademisi .
- Sevim, S., Özudođru , Ş., & Eđin, M. (1992). Kùltürel İletişimde Seramiğin Yeri (Mayolika ve Delft Seramikleri Üzerine Araştırma). *Kurgu Dergisi*.
- Smith , C. (1973). Tin Glaze Pottery in Europe and Islamic World. *London: Faber & Faber*.
- Şölenay, E. (2020). Seramik Teknoloji Seramik Sırlar. *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakùltesi . Görsel Kaynaklar*

- Görsel. 1-2:** <https://124.im/9xAf> adresinden 22.04.2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 3-4:** <https://124.im/o6Pc4> adresinden 22.04.2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 5-6:** <https://124.im/TnXVO> adresinden 22. 04. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 7:** <https://124.im/yMZqVc> adresinden 22. 04. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 8:** <https://124.im/ma9JQXB> adresinden 22. 04. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 9:** <https://124.im/rKXgbF> adresinden 04.05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 10-11:** <https://124.im/olPIqzr> adresinden 04. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 12:** <https://124.im/SFNyXo> adresinden 05. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 13** <https://124.im/RC6%20> adresinde 05. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 14.** <https://124.im/z4sAx> adresinden 09. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 15** <https://124.im/z4sAx> adresinden 10. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.
- Görsel. 16.** <https://124.im/RC6%20> adresinde 10. 05. 2024 tarihinde alınmıştır.

BÖLÜM 2

Antik Dönem Kırmızı Figürlü Balık Tabakları ve Günümüz Yorumlamaları ¹

Canan ÇAKMAK ²
Efe TÜRKEL ³

Giriş

Yunanistan Yarımadasında ortaya çıkan ve Ege Havzasında gelişen Antik Yunan uygarlığı, MÖ ilk bin yıl içerisinde Ege Adaları, Batı Anadolu, Akdeniz'de Güney İtalya, Sicilya, İspanya, Kuzey Afrika'ya kadar yayılmış, Helenistik dönem ise Anadolu'dan Mısır'a ve Hindistan'a dek ilerlediği topraklarda Helen kültürünü oluşturmuştur. Bunun yanı sıra bu uygarlıkta ve devamında bölgede üretilmiş seramik eşyalar, arkeoloji bilimi sayesinde, bu kültürün yakın bölgedeki diğer uygarlıklarla olan kültürel etkileşimini ve iletişimini gözlemleyebilmeyi sağlamıştır.

Antik Yunan Uygarlığından günümüze ulaşabilen seramik kaplar, formları ve üzerlerindeki anlatımcı üsluptaki bezemeleri ile döneminin günlük yaşam biçimi-ne, ritüellerine, mitolojisine dair pek çok bilgiyi aktarabilmektedir.

Antik Yunan kültüründe günlük yaşamda kullanılmak üzere üretilmiş pek çok seramik kap formundan biri olan balık tabakları, bu çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır.

Atina ve çevresini içeren Attika bölgesinde üretimine başlanarak MÖ 5. ve 4. yüzyıllarda Yunan kolonizasyon bölgesi olan güney İtalya ve Sicilya'daki atölye-

¹ Bu kitap bölümü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü'nde gerçekleştirilen aynı başlıklı lisans tezinden üretilmiştir.

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, cakmakcanan2@gmail.com, ORCID iD: 0009-0008-8586-4882

³ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, efe.turkel@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0042-954X

ritüele bağlı olarak kullanılmış olabileceği düşüncesini de getirmektedir. Antik Yunan Seramiklerinin genel gelişimi ile paralellik gösteren balık tabakları, Helenistik dönemde metalik kapların taklit edilmesi sonucunda figürsüz ve siyah pekişmiş astarlı olarak üretilmeye başlanmıştır.

Uygulamasını yaptığımız balık tabaklarında iki unsur göz önüne alınmıştır. Antik Yunan tabaklarının fonksiyonel formu ve üzerinde gözlemci bir üslupla betimlenen deniz canlıları. Tabakların form araştırma ve uygulamalarında Antik Yunan tabaklarının sosluğu ve tabak ağız kenarını dolanan enli banttan yararlanılarak bir kültürün izleri yeni bir balık tabağı formuna taşınmıştır. Diğer unsur ise tabakların yüzeylerine balık ve diğer deniz canlılarının resimlenmesidir.

Antik dönemde, balık tabaklarında karakteristik özellikleriyle betimlenen balık türleri ve diğer deniz canlılarının pek çoğunun günümüzde de varlıklarını sürdürebildikleri anlaşılmaktadır. Ancak bugünün dünyasında gittikçe artan plastik ve kimyasal atıklar vb. pek çok unsur karşısında deniz canlılarının yaşamlarının tehdit altında olduğu açıktır. Bugün varlıklarını bildiğimiz pek çok türün gelecekte yok olma tehlikesi bulunmaktadır. Bu açıdan, balık tabakları üzerine yaptığımız bu çalışmayla bir yandan geçmiş kültürlerden gelen izler aktarılırken diğer yandan deniz canlılarının türlerinin korunması ve sürdürülmesi konusuna da dikkat çekilmek istenmiştir.

Kaynaklar

- AKTAŞ, R., (2011) *İzmir Agora Kazısı Siyah Firmisli Seramikleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BURSA, P., (2007) *Antik Çağda Anadolu'da Balık ve Balıkçılık*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EDWARDS, R., (1975) *Corinthian Hellenistic Pottery*, Results of Excavations Conducted By The American School Of Classical Studies at Athens, Volume VII, Part III, New Jersey
- GIROS, P. A., (2015) *Daily Life In a Cosmopolitan World Pottery Culture During The Hellenistic Period*, Proceedings of the 2nd Conference of IARPotHP, Lyon, November.
- GÜR, B., (2018) Girit'in Arkeolojik Mirası ve Söylencesel Geçmişinde Minos Kültürü, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 157, s.9-24.
- GÜVELOĞLU, A., (2019) Antik Çağın Damak Tadı Düşkünü Yazarları *Tarih ve Gelecek Dergisi*, C.5, S.2
- İREN, K., (2003) *Vazo Resimlerinin Işığında Eski Yunan Çömlekçiliği*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- RICHTER, G., (1984) *Yunan Sanatı*, Çev. B. Madra, İstanbul.
- SCHREIBER, T., (1999) *Athenian Vase Construction*, The J. Paul Getty Museum, Malibu California.
- SPARKES, B. A. and TALCOTT, L., (1970) *The Athenian Agora, Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries BC. Part I*, The American School of classical studies at Athens, Newjersey

- SPARKES B. A. and TALCOTT, L., (1970) *The Athenian Agora, Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries BC. Part II*, The American School of classical studies at Athens, Newjersey
- TANİLLİ, S., (1981) *Uygurluk Tarihi*, İstanbul.
- TANİLLİ, S., (1994) *Yüzyıllarm Gerçeęi ve Mirası -İnsanlık Tarihine Giriş- 1 İlkçağ, 5.Basım, İstanbul.*
- TEKİN, Oğuz., (2008) *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- TEZGİN Ç, N., (2023) *Antandros'tan Günümüze Antik Zaman Sofraları Arkeoloji ve Sanat Yayınları*
- OF, S. O., (2020) *Antik Yunan ve Roma Dünyasında Balık ve Balıkçılık* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Muęla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAVUZ, H., (2007) *Helenistik Dönem Tabakları ve Kaselerinin Kronolojik Gelişimi ve Sorunları*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2007.
- BROUWERS, J., <https://www.ancientworldmagazine.com/articles/fish-plate-paestum/>
<https://akmed.ku.edu.tr/antik-cagda-balik-balikcilik-ve-balik-hikayeleri/ton-baligi>
<https://cdn.kastatic.org/ka-perseus-images/ceed22635496044a92359fff08124d08ccba4009.jpg>
<https://collections.carlos.emory.edu/objects/11673/fish-plate>
<https://www.artic.edu/artworks/255/fish-plate>
https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1978-0414-54
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/247404>
- Görsel Kaynaklar**
- Görsel 1 a:** <https://cdn.kastatic.org/ka-perseus-images/ceed22635496044a92359fff08124d08ccba4009.jpg> Erişim Tarihi 10.06.2024
- Görsel 1 b:** <https://akmed.ku.edu.tr/antik-cagda-balik-balikcilik-ve-balik-hikayeleri/ton-baligi> Erişim Tarihi 10.06.2024
- Görsel 2 a:** <https://www.artic.edu/artworks/255/fish-plate>
- Görsel 2 b:** <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/247404> Erişim tarihi 4.05.2024
- Görsel 3 a.:** <https://www.clevelandart.org/art/1985.50> Erişim tarihi: 4.05.2024
- Görsel 3 b:** https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1978-0414-54 Erişim Tarihi 4.05.2024
- Görsel 4:** (<https://www.ancientworldmagazine.com/articles/fish-plate-paestum/>) Erişim tarihi 4.05.2024
- Görsel 5:** <https://collections.carlos.emory.edu/objects/11673/fish-plate> Erişim tarihi:4.05.2024
- Görsel 6:** ERSOY, A., (2015) *Smyrna/Helenistik Dönem Seramiği*, İstanbul
- Görsel 7:** ERSOY, A., (2015) *Smyrna/Helenistik Dönem Seramiği*, İstanbul
- Görsel 8:** Canan Çakmak
- Görsel 9:** Canan Çakmak
- Görsel 10:** Canan Çakmak
- Görsel 11:** Canan Çakmak
- Görsel 12:** Canan Çakmak
- Görsel 13:** Canan Çakmak
- Görsel 14:** Canan Çakmak

BÖLÜM 3

Çağdaş Seramik Sanatında Porselen Kullanımı

Serap ERDOĞAN¹

Giriş

Zanaattan sanata evrilen seramiğin hikayesi insanoğlunun da hikayesidir. Seramiğin, neolitik çağdan günümüze kadar üretim biçimlerini ve de gelişmelerini araştırdığımızda sanatsal malzeme olarak ifade biçimi aynı olarak kalmıştır.

İnsanoğlunun şekillendirme dürtüsü ile başlayan seramiğin ve seramik alanına giren porselenin hikayesi evrilerek devam etmektedir. Toprak, su ve ateş gibi seramiği oluşturan elementler, ruh ve düşünce ile birlikte biçim ve estetiğe dönüşerek toplumların ve sanatçıların ifade dili olmuştur.

Çağdaş seramik sanatını oluşturan tüm koşullar, 1960 sonrası çağdaş sanat kavramının yeniden şekillenmesini sağlayan paralel bir süreçte yol almıştır. Kübizm'in resim sanatında ortaya koyduğu sonuçlar yani, resim yüzeyinde başlayan kurmacılık sanatı, iki boyutlu rölyeflerden heykel sanatına ve oradan kavramsal sanata kadar evrilerek disiplinler arası sanat kuram ve kavramlarını yeniden oluşturmuştur. Diğer taraftan teknik, estetik, hijyen, beyaz ve camsı özellikleri ile Avrupa'nın uzun yıllar öykündüğü ve taklit etmeye çalıştığı mavi-beyaz porselenler sanatçılar içinde de ilham kaynağı olmuştur. Şekillendirilebilme olanaklarının tüm avantajları ile endüstri devriminin çok önemli bir malzemesi olan porselen yüzlerce yıldan beri yaşam alanlarımızı teknik, estetik, tasarım ve sanat ürünleri ile buluşturmuştur. Sanatçının özgün yaratım sürecine dahil olan porselen, iki ve

¹ Öğr. Gör., Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, seraperdo@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7858-4526

ve taklit ettiği mavi-beyaz porselen ve çini kaplamaları endüstri devrimiyle halkın her alanda kullandığı değerli bir malzemeye dönüşmüştür.

Endüstri devrimi ile kullanım alanı ve amacı oldukça genişleyen porselen, modern yaşam alanlarımızı teknik, estetik ve tasarım ürünleri ile buluşturmuştur. Zanaattan sanata evrilen seramiğin hikayesi gibi, porseleni de bir sanat malzemesine dönüştüren süreç, malzeme olarak porselenin her türlü şekillendirilebilme özelliği ile açıklanabilir. Kullanım amacı ve alanı endüstri devrimiyle önemli bir gelişme kaydeden porselenin sanat malzemesine evrilme süreci de bu hikâyeye içinde yer almıştır.

Malzemeye dayalı tüm sanatlarda olduğu gibi seramik grubunda yer alan porselen de malzeme olarak her türlü şekillendirilebilme özelliklerinden dolayı sanatçıların ilgisini çekmiştir. Bu eğilim sanatçıya porselen çamuru ile yeni deneyimleme olanakları sağlamış, günümüz çağdaş seramik sanat anlayışı içinde, yerini alabilmesinin önünü açmıştır.

Kullanım amacı ve alanı ile yaklaşık bin yıldan fazla yaşam alanlarımızda yer alan porselen, kullanım alanlarının yanı sıra, kullanım alanından soyutlanarak sanatçı malzemesi olarak kendi hikayesini anlatmaya devam edecektir.

Kaynaklar

- Arcasoy, A. (1983). Seramik Teknolojisi. İstanbul: GSF Seramik Anasanat Dalı Yayınları No:1.
- Arslan, N. (2020). Kültür bellek. Seramik Dergisi, 1-10.
- Arslan, N. (2018). “Bir Seramik-Heykel Şehri Olarak Eskişehir Ve Uluslararası Pişmiş Toprak (Terra Cotta) Seramik-Heykel Sempozyumu”, İdil Sanat Dergisi, cilt 7, sayı 51, 2018, ss.1433-1439. İdil Sanat Dergisi, cilt 7, sayı 51, 1433-1439.
- Bayraktar N. (1982). İstanbul Cam ve Porselenleri. İstanbul: Yapı Kredi Bankası.
- İnan, A. (1989). İzmir iktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923), (p. 49). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kocabaş Porselencilik Tarihi. (1941). Bursa: Yeni Basımevi.
- Küçükerman, Ö. (1987). Dünya Saraylarının Prestij Teknolojisi: Porselen Sanatı ve Yıldız Çini Fabrikası 1. Basım. İstanbul.
- Miller, J. (2014). Miller's Field Guide: Porcelain. . Hachette UK. s:35
- Saydan, Y. (2009): Postmodernizmin Seramik Sanatına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: ÇOMU-Bab Proje no:11, Çanakkale.
- Wills, G. (1969). English Pottery And Porcelain. London.
- Görsel Kaynaklar**
- Görsel 1:** Cooper, E. (1987). Historia de la cerámica.
- Görsel 2:** Cooper, E. (1987). Historia de la cerámica.
- Görsel 3:** Cooper, E. (1987). Historia de la cerámica.
- Görsel 4:** CNN TÜRK. (2020). From <https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/afife-selen-selcuk/mavi-beyaz-porselenin-adi-delft-blue-03-10-2020>

Görsel 5: Kalyoncu, Hülya, (2015), “Topkapı Palace Museum-Star Porcelains” Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:441

Görsel 6: Kalyoncu, Hülya, (2015), “Topkapı Palace Museum-Star Porcelains” Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:441

Görsel 7: Yıldız Porselen Fabrikası, İznik Sır Altı Mavi-Beyaz, 1980-90, İstanbul, Türkiye, (1530)

Görsel 8: Nurdan Arslan

Görsel 9: <https://tr.pinterest.com/pin/picassos-pottery-studio-t-blog-322077822708853>

Görsel 10: <https://www.evrensel.net/haber/101006/mironun-seramikleri/>

Görsel 11: <http://michaelfujita.com>.

Görsel 12: Holzwarth, H. W. (2020). Ai WeiWei. Köln: Tachen.

Görsel 13: <https://www.michaeltaylorceramics.com/>

Görsel 14: http://www.museum.hu/exhibition/14044/Laszlo_Fekete_Clay_Statues

Görsel 15: Serap Erdoğan

Görsel 16: Serap Erdoğan

BÖLÜM 4

Özgün Seramik Uygulamalarda Şaman Töreni Sembollerinden İz Düşümleri ¹

Oğuz BOZDEMİR ²

Giriş

Şamanizm, insanlık tarihinin en eski zamanlarına kadar dayandırılabilircek metafizik uygulamaları içerir. Uygulamalar, dünyada var olan bütün nesnelere ruhani bir temeli olduğu inancıyla yapılmaktadır. Şamanizm kökenine ait ayin uygulamaları, bireylerin hayatlarını sürdürürken karşılaştıkları maddi ve manevi ihtiyaçların düzenlenmesi işlevini görür. Soyut ve somut alemlerin kontrolü şamanlara verilmiştir. Şamanlar özel seçilmiş bireylerdir, ruhani iletişim görevini üstlenirler. İletişim kurma görevini aracılık etmek ve denge sağlamak için kullanırlar. Ruhsal iletişimin dışında, toplumun şamanlara yüklediği şifacı, rahip, büyücü, sanatçı, şair gibi birbirinden farklı görevler de bulunmaktadır. Şamanlar, manevi güçleri ve sosyal görevlerinin etkisiyle ait oldukları topluluk içinde değer verilen ve rehberlik eden kişiler olmuşlardır. Önemli görevlerini yerine getirirken kendinden geçme ve dünyadan soyutlanma özelliklerini kullanarak sıradan insanlardan ayrılırlar.

İptidai insan toplulukları, doğaya duydukları saygıdan ötürü her nesnenin bir ruh barındırdığına inanmıştır. Şamanlar, doğada bulunan hayvanlar ve nesnelere çeşitli araçlar yardımıyla iletişime geçmeye çalışmışlardır. Tılsımlı nesnelere, farklı işlevlere sahip büyü çeşitlerinde, gelecekte haber almak için fal bakmada

¹ Bu Kitap Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı'nda "Orta Asya Şaman Ritüelleri Sembol ve Objelerinin Seramik Formlarda Yorumu" isimli Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporundan üretilmiştir

² Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Çerkeş Meslek Yüksekokulu, Endüstriyel Cam ve Seramik Programı bozdemiroguz@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1995-060X

sanatçılar, yaptıkları iş esnasında kendilerini soyutlamakta ve bazı durumlarda deliliğin sınırlarını zorlamaktadırlar. Dikkat çekilmek istenen nokta, şaman ve sanatçı düşünce yapısındaki benzerlik olup, bu benzerlik sanatsal seramik çalışmalarını özelinde değerlendirilmiştir. Seramik çalışmalarda kullanılan çizgisel ifadeler, sanatçının ruhani durumunu ve bilinçaltını yansıtan ritimsel dalgalanmalar olarak yorumlanabilir. Düz ve durağan hale gelen çizgiler, göreceli olarak sakin ve dingin bir ruhsal durumu temsil ederken; hareketli ve dalgalı çizgisel yapılar, sanatçının içsel değişimler yaşadığının bir göstergesi olarak görülebilir. Çizgiler, objelerin farklı bakış açılarıyla yorumlanmasını ve anlamlandırılmasını sağlar. Aynı zamanda, nesnelere bütünlüğünü ve birliğini de yansıtır. Yuvarlak tabak formunun görsel olarak seçilmesinin sebebi, şaman davulunu çağrıştırması ve çizgilerin davuldan çıkan ritmik ses dalgalarını temsil etmesidir. Seramik eserde tel kullanımının sebebi, diğer formlarda kullanılan çizgisel anlatımı üç boyutlu olarak ifade etme imkânı sunmasıdır. Tellerle şekillendirilen boynuzlar, gücü ve hayvan ruhlarıyla kurulan bağlantıyı sembolize etmektedir.

Sanatçıların, şamanların mistik deneyimlerine benzer ruhani deneyimleri kullanarak ürettiği sanat nesnelereyle içsel bir bağ kurması ve bu bağ aracılığıyla yaşadığı deneyimleri sanat çalışmalarında kullanması, bu çalışmanın temel düşüncesini oluşturmaktadır. Bu düşünce doğrultusunda çalışmalarını sürdüren sanatçılar, kendi varlıklarının ötesine geçerek içsel güçlerini ortaya çıkarır ve özgün sanat objeleri üretebilirler. Sanatçıların, şaman geleneklerinde kutsal kabul edilen ritüel objelerini ve sembollerini seramik sanatında tekrar yorumlamaları yoluyla, üretim aşamasında törensel bir atmosfer oluşturdukları ve bu havanın eserlerine sirayet ettiği görülmektedir. Şamanizm kültürü ile sanatsal üretim arasında kuvvetli bir benzerlik olduğu görülmüş, sanatçıların iç dünyalarında yaşadıklarına ve üretim sürecindeki düşünce yapılarına farklı bir bakış açısı getirilmiştir.

Kaynaklar

- Akgün, E. (2008). Türk dünyasında din ve gelenek üzerine- şamanizm, burhanizm ve yesevilik. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Baldick, J. (2000). Havan ve şaman. İstanbul: Hil yayını.
- Bayat, F. (2006). Ana hatlarıyla Türk şamanlığı. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Benjamin, W. (2013). Pasajlar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Brinton, D. G. (1899). Religions of primitive peoples. Philadelphia: The Knickerbocker Press.
- Cassirer, E. (2011). Sembol kavramının doğası. Ankara: Hece Yayınları.
- Coe, G. A. (1916). The psychology of religion. Illinois: University Of Chicago Press.

- Cooke, G. W. (1920). *The social evolution of religion*. Boston: The Stratford Company, Publishers.
- Crawley, A. E. (1909). *The idea of soul*. Wisconsin: A & C Black Publishing House.
- Czaplicka, M.A. (1914). *Aborjinal siberia a study in social anthropology*. London: Oxford University Press.
- Çoruhlu, Y. (2002). *Türk mitolojisinin ana hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Dacheux, É. (2012). *Kamusal Alan: Demokrasinin Anahtar Bir Kavramı*. Éric Dacheux (Der.). *Kamusal Alan* (H. Köse, Çev.), s. 13-27. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Eliade, M. (1999). *Şamanizm*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Esin, E. (1978). *İslâmiyetten önceki Türk kültür târihi ve İslâma giriş*, (Türk kültürü el-kitabı, II, cild I/B' den ayrı basım). İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Fischer, E. (1990). *Sanatın gerekliliği*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Freud, S. (2015b). *Totem ve tabu: büyü, gelenek ve yasak*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanatın öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitapevi A.Ş.
- Gümüş, Ş. *Türk kültüründe sihir/büyü ve fal: Türk destanlarından örneklerle*. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 50, 1-21.
- Hoppâl, M. (2015). *Şamanlar ve semboller*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnan, A. (1986). *Tarihte ve bugün şamanizm: materyaller ve araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Jung, G. C. (2015). *İnsan ve sembolleri*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Lacan, J. (2015). *Dinin zaferi*. İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.
- Lévy-Bruhl, L. (2006). *İlkel toplumlarda: mistik deneyim ve simgeler*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Özgen M. (2018). *Şamanizm ve "millî din" meselesine dair görüşler*. Yıldırım Y. (Ed.), *Sosyoloji yazıları içinde* (55-79). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Perrin, M. (2003). *Şamanizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Radloff, W. (2008). *Türklük ve şamanlık*. İstanbul: Örgün Yayınevi.
- Roux, J. P. (1994). *Türklerin ve Moğolların eski dini*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Roux, J. P. (2011). *Eski Türk mitolojisi*. Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Sipahi, A. (2006). *Türk Halk İnançlarında Büyü ve Büyü ile İlgili Uygulamalar* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şener, C. (1996). *Şamanizm*. İstanbul: BDS Yayınları.
- Yörükân, Y. Z. (2014). *Müslümanlıktan evvel Türk dinleri: şamanizm*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1:** Oğuz Bozdemir
- Görsel 2:** Oğuz Bozdemir
- Görsel 3:** Oğuz Bozdemir

BÖLÜM 5

Dada Etkili Ready-Made Kullanımının Seramik Sanatına Etkisi Bağlamında Dekonstrüksiyon

Sevgi KILINÇ¹

Giriş

Tarih boyunca insanların ihtiyaçları doğrultusunda gelişen sanatsal bir dürtünün var olduğunu söylemek mümkündür. Sanatsal üretimler bazen işlevsel olurken, bazen ifade biçimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Batı toplumlarında sanayi, kentleşme ve teknoloji alanındaki gelişmelerin sonucunda kültürel ve sanatsal bir hareket olan Modernizm ortaya çıkmıştır. Modern dönem ile başlayan sanatta yeni ifade biçimleri arayışı, bu dönemi birçok farklı sanat akımının ortaya çıktığı zengin bir yaratım ortamı haline getirmiştir. Birbiri ardına ortaya çıkan sanat hareketleri modern insanın bakış açısını değiştirmeye ve gelenekten kurtulmaya yönelik çabalar bütünüdür. O dönem ortaya çıkan birçok akım doğrudan veya dolaylı olarak güncel sanatı da etkilemeye devam etmektedir. Bu akımlar arasında en dikkat çekici olanı hiç kuşkusuz savaş ve sanat karşıtı bir hareket olan Dada'dır. Plastik sanatlar, edebiyat ve tiyatro gibi birçok disiplini etkileyen Dada; geleneksel sanat ve estetik anlayışlarını sorgulayarak yeni öneriler sunmuştur. Savaşın yıkıcılığını, zalimliğini ve anlamsızlığını sorguladığı gibi, sanatı tekelinde bulunduran sisteme ve onun estetik anlayışına karşı da protestolarda bulunmuştur. Dada bu açıdan bakıldığı zaman sanata ve onu tanımlayan her türlü akla bir başkaldırıdır. Müzeye, galeriye, siyasal ve toplumsal rejimlere hatta sanatın kendisine karşı bile bir başkaldırı içerisindedir (Altınıyıldız Artun & Artun, 2018). İsviçre'nin Zürih kentinde başlayan bu başkaldırı hareketi Berlin, Münih ve Paris gibi Avrupa şehirlerinden sonra Amerika'ya kadar uzanmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, skilinc@beu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5880-3760

kalma mavi ve beyaz porselen parçalarından yapılmış bir dekonstrüksiyon örneğidir. Sanatçı Çin'in geçmişinden, mitlerinden ve tarihi sahnelerinden tasvirlerini moda silüetleri üzerinden yeniden canlandırmaktadır. Bu eserler görkemli bir geçmişin kalıntılarını bir araya toplayıp yapısöküme uğratarak modern Çin'in alegorik olarak aktarılmasını sağlamaya yöneliktir. Robert Harrison'ın *Series of Historical Curved Arch Forms (Tarihsel Eğimli Kemer Formları Serisi)* adlı çalışması araştırma kapsamında incelenen bir enstalasyon örneğidir. Daha önceden üretilmiş porselen objelerin kemer şeklindeki formlar içerisine doldurulmasıyla oluşturulan eser yeniden bağlandırmaya yani bir dekonstrüksiyon örneğidir. Harrison, atık objeleri bir araya getirerek küreselleşmeyi ve melezleşmeyi somutlaştırmaya çalışmaktadır. İncelen bu sanatçı örnekleri atık durumdaki hazır nesnelere yeniden değerlendirilerek onlara yeni bağlandırmalar üzerinden yaşama devam etme olanağı sunmaktadır. Bu sanatçılar ayrıca ortaya koydukları eserlerle atık seramik parçalarını yapısöküme uğratarak yeni bağlandırmalar oluşturmakta ve bunlar üzerinden izleyiciye farklı okumalar sunmaktadır.

Kaynaklar

- Alkan, D. (1999). Amerika'da Çağdaş Seramik Sanatı. *Anadolu Sanat*, 10, 1–13.
- Artun A., Artun A. N. (2018). *Dada kılavuz 1913-1923*. (Nur Altınyıldız Artun & Ali Artun & Işık Ergüden & Elçin Gen & Can Gündüz & Ufuk Kılıç & Kemal Lichternest & Kaya Özsegin & Mustafa Tüzel Çev. Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları
- Bourriaud, N. (2005). *İlişkisel estetik*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Bozkurt, N. (1995). *Sanat ve Estetik Kuramları*. İstanbul: Sarmal Yayınevi
- Dachy, M. (2014). *Dada sanatın başkaldırısı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Demirkol, C. V. (2008). *Batı Sanatında Modernizm ve Postmodernizm*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın
- Derrida, J. (1994). *Göstergebilim ve Gramatoloji*. (Tülin AKŞİN Çev. Ed.). İstanbul: Afa Yayınları
- Derrida, J. (1999). Japon Bir Dosta Mektup. (Medar Atıcı & Mehveş Omay, Çev. Ed.). *Toplumbilim Dergisi*, 10, 185-188
- Huelsenbeck, R. (1974). *Memoirs of a Dada Drummer*. (Hans J. Kleinschmidt & Joachim Neugroschel, Çev. Ed.). New York: The Viking Press
- Kuspid, D. (2006). *Sanatın sonu*. İstanbul: Metis Yayınları
- Küçükalkan G. (2017). Anlamın Yapısökümü: Haberi Derrida'dan Okumak, (Tez No. 501232) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Lynton, N. (1982). *Modern Sanatın Öyküsü*. (Cevat ÇAPAN & Sadi ÖZİŞ, Çev. Ed.). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Tunalı, İ. (2013). *Felsefenin Işığında Modern Resim*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- İnternet Kaynakları**
- http1 <https://www.phaidon.com/agenda/art/articles/2018/january/24/yeesookyung-why-i-create/> Erişim Tarihi: 04.05.2024.
- http 2 <https://www.locksgallery.com/artists/yeesookyung> Erişim Tarihi: 04.05.2024.
- http 3 <https://boukedevries.com/biography/> Erişim Tarihi:18.04.2024.

- http 4 <https://pallant.org.uk/perspectives-creativity-as-medicine/> Erişim Tarihi: 11.05.2024
- http 5 <https://www.anothermag.com/art-photography/530/bouke-de-vries> Erişim Tarihi: 11.05.2024.
- http 6 <https://cream.ac.uk/people/clare-twomey/> Erişim Tarihi: 10.05.2024.
- http 7 <https://www.phaidon.com/agenda/art/articles/2017/september/20/clare-twomey-why-i-cre-ate/> Erişim Tarihi: 10.05.2024
- http 8 <https://coleccionso.com/artists/li-xiaofeng/> Erişim Tarihi: 17.05.2024
- http 9 <https://ceramicartsnetwork.org/ceramics-monthly/ceramics-monthly-article/robert-harrison-a-collective-purpose#> Erişim Tarihi: 20.05.2024.
- http 10 <https://ceramicartsnetwork.org/ceramics-monthly/ceramics-monthly-article/robert-harrison-a-collective-purpose#> Erişim Tarihi: 20.05.2024.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1.** Marcel Duchamp “Çeşme” (Fountain) 1917 replica 1964. Erişim Tarihi: 02.03.2024 <https://www.tate.org.uk/art/artworks/duchamp-fountain-t07573>
- Görsel 2.** Robert Arneson “Brick Bang”, 1976. Erişim Tarihi: 10.03.2024 <https://stanleymuseum.uiowa.edu/robert-carston-arneson-brick-bang>
- Görsel 3.** Yeesookyung “Translated Vase_2007 TVW 5” (Translated Vase serisi) 2007. Erişim Tarihi: 04.05.2024 <https://www.yeesookyung.com/translated-vase->
- Görsel 4.** Bouke de Vries “War and Pieces”, 2012. Erişim Tarihi: 26.04.2024. <https://www.architecturaldigest.com/story/bouke-de-vries-wadsworth-atheneum-porcelain-centerpiece-sculpture>
- Görsel 5.** Bouke de Vries “War and Pieces” (Detay) 2012. Erişim Tarihi: 27.04.2024 https://boukedevries.com/2012-2/nggallery/image/3_2012_dsc_2939
- Görsel 6.** Clare Twomey, “Monument” (Anıt), 2021-2022. Erişim Tarihi: 07.05.2024 <https://material-matters.cityandguildsartschool.ac.uk/clay/symposium-preview-clare-twomey/>
- Görsel 7.** Li Xiaofeng “Past Presence No. 2”, 2016. Erişim Tarihi: 08.04.2024 <https://artjouer.wordpress.com/tag/li-xiaofeng/>
- Görsel 8.** Li Xiaofeng “Past Presence No. 2” (Detay), 2016. Erişim Tarihi: 08.04.2024 <https://artjouer.wordpress.com/tag/li-xiaofeng/>
- Görsel 9.** Robert Harrison “Series of Historical Curved Arch Forms” (Tarihsel Eğimli Kemer Formları Serisi) 2015. Erişim Tarihi: 11.04.2024 <https://cfileonline.org/exhibition-robert-harrison-re-claimed-white-gold-objects-helena-montana-collections/>
- Görsel 10.** Robert Harrison “Series of Historical Curved Arch Forms” (Tarihsel Eğimli Kemer Formları Serisi) 2015 Detay. Erişim Tarihi: 11.04.2024 <https://cfileonline.org/exhibition-robert-harrison-re-claimed-white-gold-objects-helena-montana-collections/>

BÖLÜM 6

Sıcak Camda Endüstriyel Tasarımların Prototip Üretimlerine Alternatif Bir Malzeme: Alçı Kalıp

Agâh Barış Can AKSAKAL¹

Sıcak Camda Endüstriyel Üretim

Sıcak cam şekillendirme yöntemleri içerisinde kalıp üfleme tekniği önemli bir yere sahiptir. Özellikle birden fazla üretilecek ürünlerin üretiminde; hem ürünlerin aynı ebatla olmasını sağlamak hem de daha hızlı üretilebilmeleri için kalıp üfleme tekniği kullanılır. Büyük ölçekli üretim yapan fabrikalardan, butik üretime yönelmiş atölyelere kadar; kalıp üfleme teknikleri sıklıkla tercih edilmektedir. Kalıp üfleme teknikleri içerisinde birkaç farklı üretim yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki ters açısı olmayan kalıpların üflenmesi, sabit modellerin kalıp üflenmesi ve deneysel şekillendirmeler için uygulanan açık kalıp çeşitleridir.

Ters açısı olmayan modellerin üfleme yöntemlerinde modeller genellikle tek veya iki parçalı kalıplar içerisinde şekillendirilir. Bu modellerin üretiminde, sıcak camın kalıba üflenmesi seri üretime en uygun şekillendirme çeşididir. Sıcak cam, hazırlanan kalıp içerisine üflenerek kalıbın formunun alınması sağlanır. Kalıp içerisinde şekillendirme esnasında üfleme piposu çevrilerek şekillendirme işlemi sürdürülür. Sıcak cam tavlama ısısına (460-480°C) kadar soğuduktan sonra şekillendirme işlemi tamamlanmış olur. Sabit kalıpların üretiminde hazırlanan sıcak cam kütlesi yalnızca üflenerek ve üfleme piposu sabit tutularak tamamlanır. Sabit kalıplar şekillendirilirken pipo çevrilmez; kalıp ağızından yerleştirilen üflenmiş sıcak cam eriyiğinin tüm yüzeylerinin kalıp duvarlarını doldurarak şekillendirme işlemi tamamlanmış olur. Deneysel şekillendirmeler için kullanılan

¹ Arş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, can.aksakal@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8067-8166

Araştırmada üretim yöntemleri de çalışılmış malzemenin uygulama metotları sıradan cam üfleme tekniklerinin basamaklarıyla tıpa tıp aynı olup herhangi yeni bir eğitim süreci içermemektedir. Buna bağlı olarak alçı malzemenin endüstriyel tasarımlarda prototip malzemesi olarak kullanılmasının önü açıktır.

Kaynaklar

SEVİM, K. (1993) Endüstriyel Seramik Tasarımında Kullanılan Kalıplama Sistemleri, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Tablo Kaynakları

Tablo 1: HASDEMİR, İlhan, Ders Notları, 2015

Görsel Kaynakları

Görsel 1: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2022

Görsel 2: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2022

Görsel 3: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2022

Görsel 4: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2012

Görsel 5: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2022

BÖLÜM 7

Gelveri Çömlekçiliği ve Kilinin Temmoku Sırlarda Etkisi

Nilüfer Nazende ÖZKANLI¹

Giriş

Aksaray, İpek Yolu üzerinde bulunan ve tarihi 11 bin yıl öncesinde Orta Anadolu'da ilk köy yerleşmesi olan Aşıklı Höyük ile başlamaktadır. Kapadokya bölgesinde yer alan Aksaray tarihi boyunca birçok farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Hatti Kavimi M.Ö. 3000-2000 yıllarında Aksaray'da ilk yerleşim olarak bilinmektedir. Hattilerden sonra Hitit, Pers, Helenistik Dönem, Roma ve Bizans egemenliğinde kalan Aksaray M.S. 1. Yüzyılda Hristiyanlığın merkezlerinden biri olmuştur. Hasandağ'ın patlamasından dolayı oluşan tüf tabakalarının kolay şekillendirilebilme özelliğinden dolayı bu dönemde Güzelyurt ve Gülağaç sınırları içerisinde çok sayıda yeraltı şehri inşa etmişlerdir. İhlara ve Manastır vadilerinde de yamaçları oyarak kaya içi kiliseler açmışlardır.

Gelveri (Güzelyurt) Aksaray'ın 45 km doğusunda, yüksek kayalık üzerinde, İlk kez Burhan Tezcan'ın 1951 yılında Aksaray ve Niğde illerinde gerçekleştirdiği yüzey araştırmaları esnasında, Yüksek Kilise'nin bulunduğu kayalık alanda gerçekleştirilen kaçak kazılar esnasında ele geçen iki çömleğin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne teslim edilmesi sonucunda bilim dünyasına tanıtılan Gelveri yerleşimi, kapların üzerindeki bezemelerin üslup özellikleri göz önünde bulundurularak Balkan Kalkolitik Çağ kültürleriyle yapılan karşılaştırmalar temel alınarak Gelveri yerleşimi MÖ 5. Bin yıl içerisinde Orta Kalkolitik Dönem'e tarihlendirilmiştir (Güngördü,2021:5). 1990 yıllarında bölgede Ufuk Esin tarafından

¹ Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü
nilufernazendeozkanli@aksara.edu, ORCID iD: 0000-0003-2940-321X

çömlekçilik unutulmaya ve yok olmaya başlamıştır. En önemli sebebi de çömlekçilik sanatını bir kazanç kaynağı olarak gençlerin görmemesi, hammadde kaynağını kullanılmamasıdır. Mübadele öncesinde ve sonrasında kullanılan çömlekçi kilinin sırlarda ve astarlarda daha önceki çalışmalarda da değerlendirilmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Çömlekçilikte kullanılan özlü boz toprak bu çalışmada kullanılmamıştır. Çünkü demir oranı oldukça düşüktür. Özlü siyah toprakta demir oranının yüksek olması temmoku sırlar için uygun bir hammadde olduğu deneylerden anlaşılmıştır. Ayrıca kimyasal analizine göre kuars oranının da yüksek olması farklı çalışmalarda da kullanılabilirliğini düşündürmektedir. Daha sonraki çalışmalarda temmoku sırlarında gelveri kilinin kullanılabilirliği üzerine çalışmalar devam edilerek geliştirilebilir. Farklı olumlu sonuçlar da elde edileceğini düşündürmektedir.

Kaynaklar

- Arcasoy, A. (1983) Seramik Teknolojisi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, No:2, İstanbul.
- Genç, S., & Taçyıldız, E. (2012). Temmoku sırları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(2), 187-202.
- Genç, S. (2013). Artistik seramik sırları. İstanbul: Boyut Matbaacılık
- Genç, S. (2022). Artistik Seramik Sırları Sır Sanatı. İstanbul: Boyut Matbaacılık.
- Gülçur, S., Kiper, Y. (2009). Gelveri-Yüksekkilise 2007 Yılı Sondaj Çalışması, XXX. Kazı Sonuçları Toplantısı.
- Güngördü, F. V. (2021). Merkezi volkanik Kapadokya'nın erken tarihöncesi toplulukları üzerine yeni bulgular, Avanos örnekleri; Topraktepe ve Türkmenlik tepesi.
- Konyalı, İ. H. (1974). Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi. İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası
- Özbudak, O. (2012) Kapadokya MÖ 6. Binyıl Kronolojisinin Kayıp Halkası: Gelveri Çanak Çömleği Üzerine En Son Çalışmalar, *Colloquium Anatolicum*, XI, İstanbul, 2012, 267-297
- Özdemir, R. (2015). Gelveri'den Nea Karvali'ye Ortodoks Karamanlılar. *Milli Folklor*, 27.
- Özkanlı, N.N. (2017). Gelveri Çömlekçiliği Ve «Çamurda Kadın Eli» Projesi, Ramazan Ata, Ayşegül Can, (Ed.), II. Uluslararası Aksaray Sempozyumu İçinde S. 499-510 Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih Ve Kültür Araştırmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayını.
- Özkanlı, N.N. (2021). Güzelyurt Kilinin Seramik Ham Sır Bünyelerinde Renklendirici Olarak Etkilerinin İncelenmesi, Ramazan Ata, Ayşegül Can, (Ed.), VI. Uluslararası Aksaray Sempozyumu S. 107-117 Aksaray.
- Özkanlı, N. N. (2022). Güzelyurt Çömlekçi Kilinin Farklı Sır Bünyelerinde ve Farklı Fırın Atmosferlerinde Değerlendirilmesi. *Kalemşi-Türk Sanatları Dergisi*, 10(20), 1-12.
- Taçyıldız, E. (2018). Seramik sırnın sırrı. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Tezcan, B. (1958). Aksaray Çevresinden Derlenen Eserler. *Belleten*, XXII.
- Vainker, S. (2005). Chinese pottery and porcelain. London: The British Museum Press.
- Virgin, L. E. (2008). Chinese art treasures on display: Later Jades and Ceramics At The Worcester Art Museum. U.S.A: Worcester Art Museum.
- Wood, N. (1999). Chinese glazes: Their origins, chemistry, and recreation. University of Pennsylvania Press.

Görsel Kaynaklar**Görsel 1:** Nilüfer Nazende Özkanlı**Görsel 2:** Özbudak, M. O. (2010). Gelveri Kültürü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Prehistorya Bilim Dalı, İstanbul.**Görsel 3:** Özbudak, M. O. (2010). Gelveri Kültürü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Prehistorya Bilim Dalı, İstanbul.**Görsel 4:** Nilüfer Nazende Özkanlı**Görsel 5:** Nilüfer Nazende Özkanlı**Görsel 6:** Bozis, S. (2004). Kapadokya Lezzeti, Kapadokyalı Rumların Yemek Kültürü. İstanbul: Tarihi Vakfı Yurt Yayınları.**Görsel 7:** Gülçur, S., Demirtaş, I., & Çaylı, P. (2010). Tarihöncesi yerleşmeler ile çevrenin modellenmesinde sözlü tarih ve etnoarkeolojinin yeri. TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (8), 275-300.**Görsel 8:** Muharrem Vurgun**Görsel 9:** Gülçur, S., Demirtaş, I., & Çaylı, P. (2010). Tarihöncesi yerleşmeler ile çevrenin modellenmesinde sözlü tarih ve etnoarkeolojinin yeri. TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (8), 275-300.**Görsel 10:** Gülçur, S., Demirtaş, I., & Çaylı, P. (2010). Tarihöncesi yerleşmeler ile çevrenin modellenmesinde sözlü tarih ve etnoarkeolojinin yeri. TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (8), 275-300.**Görsel 11:** Çalışkan, 2019: 217**Görsel 12:** Demir, B, Karasu, B. (2019). Tenmoku Sırları. El-Cezeri Journal of Science and Engineering. Vol: 6, No: 1, 80-96**Görsel 13:** <http://www.e-yakimono.net/guide/html/tenmoku.html>**Görsel 14:** <https://www.apollo-magazine.com/art-diary/chanoyu-art-of-tea-ceremony-tokyo-national-museum/>**Görsel 15:** Nilüfer Nazende Özkanlı.

BÖLÜM 8

Seramik Sanatında Kalıp Yöntemleri; Patlatma Alçı Kalıp Yöntemi

Burhan YALÇIN¹

Giriş

Seramiğin tarihsel süreci ve üretim yöntemleri incelendiğinde el ve çömlekçi çarkında şekillendirmenin çok eski bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Çömlekçi çarkı ile başlayan üretime talep arttıkça, üretimde farklı teknik ve olanaklar aranmaya başlanmıştır. İnsanlık tarihinin başlangıcında kullanılan ahşap, kemik gibi kullanıma elverişli malzemelerin yerini, daha sonra doğada en bol bulunan malzeme olan toprak almış ve en yoğun kullanılan hammaddelerden biri olmuştur. Seri üretime uygun seramiklerin düşük maliyetlerle üretimini sağlamak amacıyla, üretim süreci sürekli bir ilerleme içerisinde olmuş; artan talebi karşılamak için gelişen teknolojiyi kullanarak kil ve alçı kalıpla şekillendirmenin yanında basınçlı reçine kalıpları, çeşitli presler ve üç boyutlu yazıcılar yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüz seramik endüstrisinde kullanılan bu farklı üretim yöntemleri hem seramik sektörünün gelişmesini, hemde seramiğin kullanım alanlarını gelişmesini sağlamaktadır. Alçı, metal ve polyester gibi malzemelerin seri üretimde kullanılması ile birlikte heykel gibi farklı boyutlardaki üretimde seramiklerde artmıştır. Endüstride yaygın olarak kullanılan bu şekillendirme yöntemleri, seramik sanatında sanatçıların alışlagelmiş el ile şekillendirme çalışmalarına katkı olarak, sanatsal çalışmalarında farklı yöntemlerle eserlerini şekillendirmelerine kaynak olmuştur. Alçının kolay elde edilebilmesi, istenilen boyutlarda üretime elverişli olması sadece seramik sanatçılarının değil, diğer alanlarda eser veren sanatçıları da alçı kalıp yöntemlerini tercih etmele-

¹ Sanatta Yeterlilik Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, burhanyalcin02@gmail.com, ORCID iD: 0009-0008-2838-9595

dar seramik sektöründe teknolojik olarak pek çok yenilik ve ilerleme kaydeden seramik sanatı, çeşitliliğini artırarak, aynı zamanda pratik ve seri üretimde öncü yeniliklere imza atmıştır. Tasarımcı ve sanatçıların eserlerinde kalıp yöntemini sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Özellikle büyük boyutlu ve sürdürülebilirliği gerektiren çalışmalarda kalıp yöntemi kullanıcıya büyük faydalar sağlamaktadır. Endüstri üretim sektöründe ise özellikle alçı kullanıldığı yadsınamaz bir gerçektir. Modüler formlarda birimlerin hatasız bir şekilde birbirini tamamlamasında kalıp yönteminin üretici için vazgeçilmez bir yöntem olduğu bilinmektedir.

Çağdaş seramik sanatında alternatif kalıp alma teknikleri sanatçılara avantajlar sağlarken, endüstride üretim yöntemlerinde her zaman patlatma kalıp alma teknikleri tercih edilen yöntem olmadığı anlaşılmaktadır. Her koşulda üretilemeyen deneysel kalıpların aksine, özgün eserler oluşturabilmek için sanatçılar alçının yerine farklı malzemeler ile yeni deneyimler kendileri tercih etmektedir. Teknik bilgi birikimi ile alçı kalıp dışında geleneksel seramik sanatına yeni kalıp malzemesi arayışına giren sanatçılar çeşitli malzeme olanakları ile (kumaş, sünger, kâğıt, ekmek, köpük, deri vb.) farklı teknikler kullanarak kalıplama işlemlerini gerçekleştirebilmektedirler. Bu araştırma kapsamında değinilen kalıplama yöntemlerinde sanatçı ve üretici firmaların pratikte ve sürdürülebilirlikte kullanılan yöntemlerden bahsedilmiştir. Sanatsal seramik eserlerde daha fazla alternatif kalıp yöntemleri arge çalışmaları yapılarak sanatçılara ve endüstriye yeni olanaklar sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Arapoğlu, I. (2021) Endüstriyel Üretimde Kullanılan Alçı Kalıpların Seramik Sanatındaki Yeri Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü,
- Arapoğlu, İ., & Kahraman, D. (2024) Seramik Sanatında Alternatif Kalıp Yöntemleri. *Akademik Sanat*, (21), 114-126,
- Aran, A. (2007) Döküm Teknolojisi İmal Usulleri Ders Notları İstanbul.
- Çorbacı, H. Adıyaman Müzesi Kalıp Yapım Kaseleri. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C. 8, S. 23: 494. 2016.
- Olca, Ö. Yüksel İ. (2020) "Seramik Sanatında Endüstriyel Kalıplama Yöntemlerinin Kullanılması". *Kalemîşi* 17 s. 219–232.
- Yılmaz, Y. (2008) Alçı Şekillendirme Model Kalıp ve Seramik Döküm Teknikleri. İstanbul: Türkiye Seramik Federasyonu,
- https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Pano%20Teksir%20Kal%C4%B1b%C4%B1.pdf

Görsel Kaynaklar

Görsel kaynak 1: <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-271/ishtar/>

- Görsel kaynak 2:** Olca, Özcan ve Yüksel İsmet. “Seramik Sanatında Endüstriyel Kalıplama Yöntemlerinin Kullanılması”. *Kalemîşi 17* (2020 Güz): s. 219–232. doi: 10.7816/kalemisi-08-17-05
- Görsel kaynak 3:** Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İlyas Arapoğlu.
- Görsel kaynak 4:** <https://www.ceyrekmuhendis.com/alci-kaliba-dokum/>
- Görsel kaynak 5:** <https://tr.pinterest.com/pin/392657661256726347/>
- Görsel kaynak 6:** gt2p — Daha az: N°1. Katener Çömlekçilik Yazıcısı (we-heart.com)
- Görsel kaynak 7:** <https://virginiadecolombani.wordpress.com/2013/11/16/alternative-ceramics-part-1/>
- Görsel kaynak 8:** <https://virginiadecolombani.wordpress.com/2013/11/16/alternative-ceramics-part-1/>
- Görsel kaynak 9:** https://www.instagram.com/p/B_ARG8-D4M5/?img_index=1
- Görsel kaynak 10-11-12:** Nurettin Gulaçtı, 2018.

BÖLÜM 9

Çevre Düzenlemelerinde Su Oyunları ve Seramik

Hüseyin ÖZÇELİK¹

Giriş

İnsanoğlu, avcılık-toplayıcılık döneminden sonra tarım ve hayvancılık yapmaya başlamasıyla birlikte yerleşik hayata geçiş sürecine girmiştir. Uğraşları nedeniyle su kenarlarına yerleşerek barındığı doğal mekanları değiştirmiş yapay mekân kavramıyla tanışmıştır. Yapay olarak ürettiği bu mekanlara barınma gereksinimi dışında farklı kazanımlar katarak değerlendirme yoluna gitmiş ve şehirler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Doğanın yapısını bozmadan karşı karşıya kalınan olumsuz etkileri azaltmak ve kontrol altına alarak dünyayı daha yaşanabilir hale getirme çabaları insanlık tarihinin başlangıcından bu yana devam etmiştir. Doğal çevreyi anlamak ve yönetmek için ilk insanlar çeşitli yollar aramışlardır. Avcılık ve toplayıcılıktan tarıma geçen insan, Neolitik Çağ'da doğayı sistematik olarak şekillendirme çabasına girmiştir. Tarım yaparak beslenme olanaklarının ortaya çıkışı ile kalıcı yerleşimler kurmaya başlayan insanoğlu oluşturduğu yapay çevrelerde yaşamaya başlamıştır. Bu çevrelerde barınmak için oluşturduğu mekanlarla doğal yapıya yavaş yavaş zarar vermeye ve ondan uzaklaşmaya başlamıştır. Bu süreç doğayla bütün olan insanoğlunda olumsuz etkiler ortaya çıkarmıştır. Teknolojik gelişmeler ve bilgi birikimlerinin artmasıyla su kaynaklarının yakınında gelişen büyük medeniyetler sulama sistemleri ve tarım teknikleri gibi yöntemlerle doğayı daha etkin bir şekilde kontrol etmeye başlamış aynı zamanda doğal dengeyi de hızla tükettiği

¹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, Seramik ve Cam Anasanat Dalı hsynozlk@gmail.com, ORCID iD: 00000002-5620-661X

optik ve yansıtma özelliklerinden yararlanarak sonsuzluk hissi veren alanlar ve hareketli suların ses ve akustik özelliklerinden yararlanarak serinlik hissi veren alanlar tasarlanmıştır.

Bu çalışmada, su oyunlarının çevre düzenlemelerinde nasıl kullanıldığını tarihsel olarak incelenmiş ve kültürel ve sosyal faktörlerin tasarımları nasıl etkilediği araştırılmıştır. Suyun akış yönünü ve şiddetini etkileyen teknik ve estetik özelliklerin yanı sıra seramik formları, malzeme, üretim biçimi ve mekâna uygunluk da dahil olmak üzere çeşitli faktörler dikkate alınmıştır. Suyun görsel ve işitsel etkilerinden yararlanarak seramiğin iç ve dış mekanlarda su oyunlarında kullanılabilirliği araştırılmıştır. Suyun seramik yüzeyler üzerinden basınçla püskürtülüp dökülmesi sırasında, seramik formların ve yüzey dokularının yerçekimi etkisine maruz kalması nedeniyle oluşan ses ve hareketlerin estetik ve işlevsel yönleri incelenmiştir.

Teknolojik ilerlemelerle birlikte doğayı ve çevreyi koruma bilinci artmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak için insanlar büyük kentlerde doğadan ilham alan yapay mekanlar yarattılar. Bu nedenle, hareketli ve durgun suyun görsel ve işitsel etkilerini kullanan bir dizi su oyunu tasarlanmıştır. Çalışma, su oyunlarının nasıl ortaya çıktığını ve seramik malzemenin bu oyunlarda oynadığı rolü incelemiştir. Suyun seramik yüzeylerle etkileşimi, suyun akış yönünü ve şiddetini etkileyen formlarının estetik ve teknik özellikleriyle birlikte değerlendirilmiştir.

Kaynaklar

- Ekinci, O. (1994). *Çevreciliğin ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Gençaydın, Z. (1991). Kente Estetik Bakış. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, II, 30: (71), Ankara.
- Güvenç, B. (1991). Taşı-Toprağı Altın Tozu-Toprağı Çamur; Yeşil Kent-Temiz Kent. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*. II, 30 (11), Ankara.
- Şenel, A. (1985). *İlkel topluluktan uygar topluma*. Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (1986). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kiaulehn, W. (1971). *Teknoloji tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi. İndeks